

ОСНОВИ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ СУЧАСНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Дійсно, невід'ємною рисою сучасного суспільства й держави є тенденція зростання ролі права та закону як основної форми його вираження. У цьому контексті процес розвитку державності України нерозривно пов'язаний зі створенням нового систематизованого та логічно побудованого законодавства, у тому числі екологічного законодавства. Нинішнє екологічне законодавство представлене у вигляді великої кількості нормативно-правових актів, що ускладнює регулювання екологічних правовідносин нормами права. З огляду на це, сучасний етап розвитку екологічного законодавства пов'язується з необхідністю його гармонізації, уніфікації та систематизації, що є актуальним питанням в правовій науці.

Питання систематизації екологічного законодавства, його окремі аспекти, завдання та організація вже були предметом ґрунтовних наукових досліджень таких авторів як В. Андрейцев, А. Бобкова, М. Бринчук, Л. Гетьман, А. Голиченков, А. Качинський, О. Лазор, В. Попов, Ю. Шемшученко та ін.

Так як правова система нашої держави постійно змінюється, її розвиток, прийняття нових законів, скасування вже застарілих законів, зумовлюють необхідність упорядкування та у групування існуючих нормативно-правових актів у певну обґрунтовану систему у вигляді різного роду збірників та зібрань законодавства [1, с. 470, 471]. Ця діяльність з приведення сукупності нормативно-правових актів у певну систему і є систематизацією законодавства.

Науковці у сфері права виділяють три основні форми систематизації законодавства — інкорпорацію, консолідацію, кодифікацію [1, с. 474].

Інкорпорація представляє собою спосіб систематизації відповідно до якого закони підлягають повному або частковому об'єднанню у різного роду збірники. При цьому головною особливістю даного виду систематизації є те, що нормативний зміст законодавчих актів не змінюється, а підлягає лише зовнішній обробці [4, с. 204, 205].

Програма «інкорпорації актів екологічного законодавства» дуже детально висвітлена в постанові Верховної Ради України від 5 березня 1998р. «Про основні напрямки державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки», де вона розглядається в якості систематизації

нормативно-правових актів екологічного законодавства чи окремих розділів з них для використання в навчальних цілях. Крім того, постанова визначає форми інкорпорації: періодична підготовка й видання коментарів до екологічного законодавства; опублікування збірників; упорядкування довідників з різноманітних тем; видання практикумів для здійснення навчання; підготовка і видання зібрання законів та інших нормативно-правових актів екологічного законодавства [2].

На думку фахівців в галузі права, консолідація є видом систематизації, при якому об'єднуються декілька близьких за змістом нормативно-правових актів у єдиний, що вчинюється з метою уникнення множинності нормативних актів. В Україні ця форма систематизації не використовується. Однак спеціалісти зазначають основні ознаки такої систематизації: вона завжди є офіційною; нові норми внаслідок її здійснення не виникають; її результатом є віщання нового нормативно-правового акта; з моменту набуття чинності нового консолідованого нормативно-правового акту, старі акти втрачають чинність. Зважаючи на вказані характеристики цієї форми систематизації й беручи до уваги просторість, зокрема екологічного законодавства, у використанні консолідації є свій сенс. У результаті цієї процедури будуть виникати укрупнені нормативні акти, якщо взяти за основу підгалузі екологічного законодавства — водного, надрового, атмосфероповітряного та ін. По суті, йтиметься про один з напрямків удосконалення законодавства [3, с. 119].

Кодифікація розглядається як форма систематизації яка схожа на інкорпорацією однак вона має свої особливості: в кодифікованому акті містяться норми, що регулюють найбільш важливі питання; такий акт регулює об'ємну сферу відносин; кодифікація спрямована на створення стабільних і тривалих норм; предмет кодифікації залежить від поділу законодавства на галузі та інститути. За характером охоплення регламентованих суспільних відносин кодекси поділяються на галузеві й комплексні (міжгалузеві). Перші регулюють конкретну сферу суспільних відносин, за якими право поділяється на галузі й інститути. Стосовно екологічного права зазначимо, що необхідно враховувати склад системи саме цього права як галузі — інститути, підгалузі (земельне, надрове право та ін.). Здебільшого саме підгалузі визначають ті суспільні відносини, що впорядковуються одним з видів кодифікаційних актів — кодексом. На даний час це Земельний, Водний, Лісовий кодекси й Кодекс про надра України [В, с. 118].

З огляду на вказані вище ознаки видів систематизації законодавства, можна зробити висновок, що кодифікація, в рамках якої буде створено Екологічний кодекс, є найбільш ефективним видом. Прийняття Екологічного кодексу призведе до більш ретельного регулювання об'ємного кола екологічних відносин нормами закону, як нормативного акту вищої юридичної сили, оскільки під час кодифікації ряд діючих підзаконних ак-

тів екологічного права втратять чинність, а норми, що в них містились підіймуться до рівня закону. Окрім того, Екологічний кодекс сформує єдине правове регулювання різних сфер екологічних відносин шляхом встановлення загальної термінології та великої кількості норм, що безпосередньо (на пряму⁷) будуть регулювати ці відносини.

Список використаних джерел

1. Головистикова А. Н. Проблеми теорії держави і права : підручник / А. Н. Головистикова, Ю. А. Дмитрієв. — Москва : Звемо, 2005. — 832 с.
2. Про основні напрямки державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : постанова Верховної Ради України від 5 берез. 1998 р. // Відомості. — 1998. — № 3839. — Ст. 248.
3. Сокачова А. К. Правові проблеми систематизації* екологічного законодавства України // Проблеми законності. — 2012, — Вин. 120. — С, 116-126.
4. Теорія держави і права : навч. посів. / за заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Койчичова. — Київ : Юрінком Інтер, 2002, — 368 с.